

ТОМАС БЕРНХАРД ИЗ „СЛУЧКИ“

Превод от немски: Надежда Андреева, —

chitanka.info

ЧЕТИРИЙСЕТГОДИШНИЯТ пътува вече дванайсет години по автобусната линия. Когато сега си отива у дома той мисли, че някой друг е виновен за неговото нещастие. Не той. И макар да не знае със сигурност кой го е натикал в дванайсетгодишното изтезание, той отправя ругатня по негов адрес. Завива зад ъгъла, където бързовият храст рони листенца. Естествено, съвсем не забелязва това. Стиска под мишница оръфана чанта, в която дванайсет години всекидневно, освен в неделя и без да се смятат отпуските, е държал следобедната си закуска. Най-често не хапва от нея. Изяждат я децата, когато се прибере в къщи. На мястото, където пътят позволява да се види къщата, в която живее заедно със семейството си, той за пръв път поглежда нагоре. Представя си, че жена му нарежда масата за ядене и слага децата да спят. Вижда внезапно как тя съблича блузата си и я окача на облегалката на стола. Взема от печката чаша кафе, надробява в нея бял хляб и обира всичко с лъжица. Ледена тръпка го пронизва, той се обръща и тръгва обратно по пътя, по който току-що е дошъл. Минава през гората и ляга в леглото на любовницата си, която притежава едноетажна къща със зеленчукова градина. В този момент жена му казва на децата: да мируват, иначе дядо Коледа няма да донесе подаръци.

* * *

ЧЕЛИСТКАТА знае, че между нея и оперетния капелмайстор съществува само отвращение. Въпреки това, всеки ден по едно и също време тя се промъква през вратата на стаята и влиза в леглото му. Злата беда на трийсетгодишната жена е добила власт над нея и колкото и да се съпротивява, процесът на унищожение напредва неудържимо. Под покрива на консерваторията тя свири непрекъснато пасажи от сонати, на които се нахвърля като животно, за да ги разкъса. С невероятна безогледност тя гладува, дни наред лежи пияна в леглото, за да продължи след това с още по-голяма енергия своето разрушително дело. Продава всичко, изведнъж остава с една-единствена черна, затворена догоре рокля. Разбива инструмента, като го хваща с две ръце за шийката. Ускорява всичко. Смее се. Мълчалива е. След последната

среща с оперетния капелмайстор седи върху един музикантски куфар в мрачния като дупка коридор и плаче.

* * *

ПРЕЗИДЕНТЪТ има една особеност, която прави впечатление на всички, които го срещнат, при игра на кегли и на чаша бира, през нощта и по време на полово сношение; та дори и на парламентарните заседания, които той ръководи след голямата политическа промяна. Различни движения на ръцете насочват към тази особеност, която никой не може да обясни, но която е така ясно забележима, че не убягва и на непосветения. Хората твърдят, че тя била резултат от развитие, което никой вече не можел и не искал да спре. Те възкресяват в паметта си моменти, когато са забелязали някакво явление, което би могло да предизвика тази особеност. В същност всички знаят за какво става дума. От страх, че могат да им поискат сметка, те избягват да говорят или да дебатират публично за това. Дори съзнателно заличават всяка следа. Но то се изявява не само в угълчетата на президентските очи. Има го и на други места по неговото тлъсто, неспокойно тяло. Дори и в сънищата му. Предизвиква у всички, които го разпознаят, напрежение, което пренася с време тази особеност и върху тях. Накрая те биват обсебени от нея. Тя не е нищо друго освен бруталност.

* * *

БОЯДЖИЯТА се е покатерил на скеле и вижда, че земята се е отдалечила от него четирийсет или петдесет метра. Обляга се на една дъска. Докато бърка във ведрото с голяма борова пръчка, той гледа надолу хората, които населяват улицата. Старее се да открие познати и успява, но няма намерение да извика, защото тогава те ще погледнат нагоре и ще си кажат, че той е смешен. Един смешен човек с мръсна жълта дреха и с кепе от вестникарска хартия на главата! Бояджията забравя работата си и поглежда вертикално надолу към черните точки. Открива, че не познава никой, който да се намира в подобно смешно положение. Ако беше на четиринайсет или петнайсет години!

Но на трийсет и две. Докато размишлява така той непрекъснато бърка във ведрото с боя. Другите бояджии са прекалено заети, за да им направи впечатление нещо в поведението на техния колега. Един смешен човек с кепе от вестникарска хартия на главата! Смешен човек! Ужасно смешен човек! Сега му се струва, че се спуска стремително в тези размисли, дълбоко в тях и надолу, с бързината на секунди, чуват се викове и когато младият човек се разбива на земята, хората се разбягват. Виждат как преобърнатото ведро пада върху него и жълтата фасадна боя залива за миг бояджията. Сега минувачите вдигат глави. Но бояджията естествено го няма вече горе.

* * *

ПОЩЕНСКИЯТ РАЗДАВАЧ НА ПАРИ побягва през границата с пълна кожена чанта. Преплува реката и се спасява върху един, подал се изпод гъсталака клон. Събува обувката си и броди бос през гората. Колкото повече се отдалечава от селото си, толкова по-тъмен става пейзажът. Накрая той е изоставен на произвола на мрака. Трябва да пълзи по обрасли с мъх местности и си издира колената. По негово пресмятане би трябвало новият ден да е настъпил отдавна. Но мракът не се променя. Дори виковете, които издава седнал върху ствола на повалено дърво, нямат ехо. Тогава изведнъж открива: не бива да викам! Вижда светлина очертаванията на селска къща. Приближава се, тегли чантата с пари зад себе си. Отваря и затваря с удар чантата и продължава да се влачи. Мисли: не бива да влизам вътре! Гладът започва своето дело и накрая го хвърля трескав в един ров. Преди удара той се събужда и установява, че всичко е било само сън, от който не е останало друго, освен трескавото му тяло. Става и излиза навън. Прави разходка и едва в четири часа си ляга отново да спи. Въпреки това на следващия ден той напуска службата като раздавач на пари и подава молба да го преместят. На жена си казва, че би предпочел да живее в града сред много хора, мракът там не бил толкова голям.

* * *

МЛАДИЯТ ЧОВЕК се опитва да докаже на един старец, че той, младият мъж, е сам. Казва му, че е пристигнал в града, за да се запознае с хора, но до сега не е успял да намери нито един-единствен човек. Употребил е различни средства, за да спечели доверието им. Но ги е отблъсквал. Наистина, те са го оставяли да си каже всичко и са го изслушвали, но не са искали да го разберат. Носил им е подаръци, защото с подаръци хората биха могли да се съблазнят за приятелство и привързаност. Но те не приемали подаръците и го изхвърляли от вратата. Дни наред е размислял, защо не го искат. Но не е открил причината. Даже се е преобразявал, за да спечели хората; ставал ту тоз, ту онзи и успявал да се преструва, но и по този начин не е спечелил нито един човек. Той говори на стареца, който седи до вратата на къщата си, с такава настойчивост, че изведнъж се засрамва. Отдръпва се крачка назад и установява, че в съзнанието на стария човек нищо не помръдва. В него няма нищо, което той би могъл да възприеме. Сега младият мъж тича в стаята си и се мушва под завивката.

* * *

КОМИНОЧИСТАЧЪТ, който от четирийсет години живее в селото, но през това време е бил винаги чужд на всички, към когото никой селянин-земеделец, но и никой от другите жители на селото не се отнася сериозно и когото всички презират, защото не е успял да се сдобие и с най-малко парченце документално регистрирана собствена земя, се връща у дома си излязъл от една кръчма, в която е имало голямо пиянстване. Той е толкова натряскан, че е сбъркал пътя и тръгва в посока, точно противоположна на неговото жилище. На мястото, където се намира масата, върху която рано сутрин селяните поставят пълните с мляко кани, за да ги вземе колата на млечната централа, той се измъква от палтото си и го захвърля. Няколко крачки по-нататък прави откритие, което го кара да се спре. Насред улицата намира човек, който без съмнение е мъртъв. Коминочистачът не забелязва това и се навежда над него. Говори му настойчиво, сякаш мъртвият — селянин, получил удар на път за дома си — е неговият най-добър приятел, целува го и казва, че се радва, дето го е намерил, сега вече не се страхува, защото дотогава се е страхувал. „Никой не ме

иска“, казва той. Човекът, който лежи на земята, бил добре настроен към него. Само той. Всъщност коминочистачът познава мъртвия. Назовава името му. Клатушка се няколко пъти около него, после го изтегля толкова далеко до ръба на улицата, че мъртвият се изтъргулва в потока. Сега целият е отъркалян в сняг. Той ще си легне до него, казва той, и ще спи с него. И прави това. Ляга до мъртвия и притиска своето топло тяло до вече вкочаненото от премръзване. Заспива веднага.

* * *

УЧИЛИЩНИЯТ ДИРЕКТОР праща да извикат учителя и го обвинява, че е блудствал с един от своите ученици. Не знаел какво да каже, но преместването му в друго село било неизбежно. Вероятно обаче ще трябва да се откаже дори от професията си на учител. Във всеки случай той трябвало да докладва на областния училищен директор и цялата работа щяла да има още по-лоши последствия от току-що посочените. Учителят не се оправдава никак, той заявява само, че не е блудствал с ученика, че и на ум не би му дошло такова действие, каквото директорът не пропуска да опише подробно. Но както и да се оправдава учителят, нищо не помага. Той е незабавно отстранен от длъжност, казва директорът, и го отпраща, без да му подаде ръка, както друг път винаги е имал навика да прави. Тъй като учителят няма съзнание за някаква вина, той си мисли, че е с време неговата невинност ще излезе наяве и че сега ще използва чисто и просто времето на своето отстраняване като отпуска. Слухът няма дори да излезе вън от училището. Но се бе излъгал. Слухът се разпространява с бързината на вятъра и дори местният вестник съобщава за него. Съобщава, че мъж като учителя трябва да бъде поставен зад решетките. Никое наказание не било достатъчно голямо за него. Младежта, преди всичко децата, трябвало с всички средства да се опазят от него. Тъй като учителят е отскоро женен, работата става за него двойно по-неприятна. Жена му не му вярва и го напуска, когато чува за обвинението. Само четири дни след отстраняването му учителят получава покана да се яви пред областния съд. Никой не знае, какво прави в дните преди процеса, във всеки случай той вече не се показва на публични места. Междувременно неговата история става

известна на всички. Хазяйката му настоява той да напусне жилището и му връща олихвена предплатената сума пари. Един ден преди заседанието на съда намират трупа му в придошла река, на разстояние седемнадесет километра от селището, в което живее. Както се установява, той в никакъв случай не е извършил самоубийство, а е паднал за беда в реката и се е удавил. Сега се обажда ученикът и казва, че цялата тази история не е вярна, той я бил измислил, за да си отмъсти на младия учител.

* * *

ДИКТАТОРЪТ си бе избрал чистач на обувката сред повече от сто кандидати. Възлага му да не върши нищо друго, освен да чисти неговите обувка. Това понася добре на простия селски човек, той бързо наддава на тегло и с годините заприличва почти напълно на своя началник — а е подчинен само на диктатора. Може би това се дължи отчасти на факта, че чистачът на обувка яде същата храна като диктатора. Той скоро добива същия дебел нос, а след това му опадат косата — същия череп. Дебели обрънати устни изскачат напред и когато се захили, показва зъбите си. Всички, дори министрите и най-близките довереници на диктатора, се страхуват от чистача на обувка. Вечер той мята крак върху крак и свири на някакъв инструмент. Пише дълги писма на семейството си, което разнася славата му по цялата страна. „Когато чистиш обувката на диктатора“, казват те, „тогава си най-близкият човек на диктатора“. И фактически чистачът на обувка стои най-близо до диктатора; защото трябва винаги да седи пред вратата му и дори да спи там. В никакъв случай не бива да се отдалечава от мястото си. Една нощ обаче, когато се почувства достатъчно силен, той влиза внезапно в стаята, събужда диктатора и с юмручен удар го поваля така, че го пребива на място. Чистачът на обувка съблича бързо дрехите си, облича с тях мъртвия диктатор, а сам се пъха в одеждите на диктатора. Пред огледалото на диктатора установява, че наистина изглежда като диктатора. Взел бързо решение, той се спуска към вратата и вика високо, че го е нападнал неговият чистач на обувка. При самозащита той го е повалил с удар и го е убил. Трябва да изнесат трупа му и да уведомят опечаленото семейство.

* * *

УПРАВИТЕЛКАТА НА ИМЕНИЕТО е обвинена от земевладелката, че е откраднала най-малко четирийсет яйца. Тя отрича това и казва, че не е откраднала нито едно яйце. Не ѝ било „никак необходимо да краде дори само едно яйце“. Тя си купувала яйцата в града. Как въобще ѝ е хрумнало на господарката да я подозира, да я обвинява по такъв долен и отвратителен начин, смята тя. От двайсет години тя работела за нея и е трябвало да работи „винаги много тежко“. През тези двайсет години не е имало нищо. И сега нейната господарка я обвинява, че е откраднала яйца. През нощта, като отмъщение срещу земевладелката, управителката отрязва цветовете на всички цветя в градината на имението.

* * *

НЯКОЛКО ЧОВЕКА трябва да изкопаят един ров и работят под наблюдението на двама войници с картечница. Става дума за семейство с известно име, за което двете униформени лица, които следят с неспирно внимание всяко тяхно движение, нямат и най-малка представа. Четири часа сутринта, студено е. Гората простира ръка на дълга сянка над рова, който бързо расте, защото двамата войници са нетърпеливи. Цялата сцена се разиграва мълчаливо. Чуват се само лопатите и буците пръст, които се търкалят от купчината. Когато ровът е достатъчно голям, хората, които са го изкопали, трябва да застанат на ръба му с гръб към гората. Те биват разстреляни с картечницата и падат по лице в ямата един след друг. Малко след това се появява офицер с група от шест войника. Двамата, които с изстрел са запратили в трапа цивилните хора, са принудени сега да застанат на ръба на рова и биват покосени както своите жертви. Скоро след това изгрява слънцето, убитите са засипани с пръст и всички напускат мястото на събитието.

* * *

НАДЖИВЕЛИЯТ ВОЙНАТА отбелязва в записките си: Към края на войната издълбават в двете планински възвишения на града подземни скривалища, в които се напъхват хората, защото ги заплашва унищожение. Те се отърват живи, само защото влизат в скривалищата. Отначало не се решават да излязат на дневна светлина. С голямо колебание пускат навън пред вратите онези, които им изглеждат малоценни и слаби, накрая — и децата, а след обяд всички мълчаливо напускат скривалищата, в които мнозина от тях са се задушили, защото са имали твърде малко кислород. Доброволно изнасят мъртвите и ги заравят пред изходите. Но сега, когато войната е свършила, се случва нещо, което никой не може да проумее: те не засипват подземните галерии, а влизат в тях, както са свикнали. Всекидневно, в един и същи час. Те ще ходят в скривалищата докато са живи.

Издание: сп. „Пламък“, брой 9–10, 01.09.2002

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.